तिम् । पालयेमाः प्रजाः पुत्र ! त्वं ज्येष्ठो जगतो भव। इत्युक्तः स समुत्तस्थौ चतुष्पादः कृते युगे। त्रेतायां स त्रिभिः पादैर्द्वाभ्यां वै द्वापरेऽभवत्। कलावेकेन पादेन प्रजाः पालयते विभुः। षड्भेदो ब्राह्मणानां स त्रेधा क्षत्रे व्यवस्थितः। द्वेधा वैश्येषु शूद्रेषु त्वेकधा जगतः प्रभुः। रसातलेषु सर्वेषु द्वापरेषु स्वयम्भुवः। चतुःषट्कस्त्रिपाच्चैव द्विशिराः सप्तहस्तवान्। त्रिधैव बद्धो विप्राणां सुखगः पालयन् प्रजाः"।

भाग० ४।११। अ०। तत्पत्नीपुत्रादिभेदा दर्शिता यथा "त्रयोदशाऽदाद्धर्माय तथैकामग्नये विभुः। पितृभ्य एकां यक्षेभ्यो भवायैकां भवच्छिदे। श्रद्धा मैत्री दया शान्तिस्तुष्टिः पुष्टिः क्रियोन्नतिः। बुद्धिर्मेधा तितिक्षा ह्रीर्मूर्त्तिर्धर्मस्य पत्नयः। श्रद्धाऽसूत शुभं मैत्री प्रसादमभयं दया। शान्तिः सुखं सदं तुष्टिः शमं पुष्टिरसूयत। योगं क्रियोन्नतिर्दर्पमर्थं बुद्धिरसूयत। मेधा स्मृतिं तितिक्षा तु क्षेमं ह्रीः प्रश्रयं सुतम्। मूर्त्तिः सर्वगुणोपेतो नरनारायणावृषी। ययोर्जन्मन्यदोविश्वमभ्यनन्दत् सुनिर्वृतम्"।

वामनपुरा० अन्येऽपि तस्य भार्याःपुत्रा उक्ता यथा "धर्मस्य भार्याऽहिंसाख्या तस्यां पुत्रचतुष्टयम। सम्प्राप्तं मुनिशार्दूल ! योगशास्त्रविचारकम्। ज्येष्ठः सनत्कुमारोऽभूत् द्वितीयश्च सनातनः। तृतीयः सनको नाम चतुर्थश्च सनन्दनः। सांख्यप्रवेत्तारमपरं कपिलं वोढुमासुरिम्। दृष्ट्वा पञ्चशिखं श्रेष्ठं योगयुक्तं तपोनिधिम्। ज्ञानयोगं न ते दद्युर्जायां सोऽपि कनीयसाम्"। देवादिभेदेन धर्मभेदा वामनपु० ११ अ० उक्ता यथा "किंलक्षणो भवेद्धर्मः किमाचरणसत्क्रियः। यमाश्रित्य न सीदन्ति देवाद्यास्तु तदुच्यताम् ऋषय ऊचुः। देवानां परमो धर्मः सदा यज्ञादिकाः क्रियाः। स्वाध्यायवेदवेत्तृत्वं विष्णुपूजारतिः स्मृतिः१। दैत्यानां वाक्छलाजित्वं मात्सर्यं युद्धसत्क्रिया। विन्दर्भं नीतिशास्त्राणां हरभक्तिरुदाहृता २। सिद्धानामुदितो धर्मो योगयुक्तिरनुत्तमा। स्वाध्यायो ब्रह्मविज्ञानं भक्तिर्द्वाभ्यामपि स्थिरा ३। उत्पन्नदोषाशनं क्षेयं नृत्यवाद्येषु वादिता। सरस्वत्यां स्थिरा भक्तिर्गान्धर्वो धर्म उच्यते ४। विद्याधरत्वमतुलं विज्ञानं यौक्षे मतिः। विद्याधराणां धर्मोऽयं भवान्यां भक्तिरेव च ५। गान्धर्वविद्यावेदित्वं भक्तिः स्याम्यां तथा स्थिरा। कौशल्यं सर्वशिल्पेषु ६ः कैम्पुरुषः स्मृतः६। ब्रह्मचर्यं समानित्वं योगाद्वरतिर्दृढा। सर्वत्र कामचारित्वं धर्मोऽयं पैशकः स्मृतः ७। ब्रह्मचर्यं यताशित्वं लघ्यज्ञानञ्च राक्षस ! नियमोधर्मवेदित्वमार्षं धर्मं प्रचक्षते ८। स्वाध्यायो ब्रह्मचर्यञ्च दानं यजनमेव च। अकार्पण्यमनायासं दयाहिंसाक्षमादयः। जितेन्द्रियत्वं शौचञ्च माङ्गल्यं भक्तिरुच्यते। शङ्करे भास्करे देव्यां धर्मोऽयं मानवः स्मृतः ९। धनाधिपत्यं भोगाय स्वाध्यायः शङ्कराज्ञनम्। अहङ्कारमशौचञ्च धर्मोऽयं गुह्यकोत्थिति १०। परदाराभिमर्शित्वं परार्थेऽपि च लोलुपा। स्वाध्याय एके भक्तिर्धर्मोऽयं राक्षसः स्मृतः ११। अविवेकत आऽज्ञानं शौचहानिरनृतता। पिशाचानामयं धर्मः सदा चानिमन्त्रणा १२। योनयस्तु द्वादशैताः कथिता धर्मभेदाश्च राक्षस !। ब्रह्मणा कथिताः पुत्रा द्वादशैव गतिप्रदाः"। २धनुषि ३यमे ४सोमपे च पु० मेदि० ५सत्सङ्गे ६कर्हेति जिने च पु० हेमच०। ७न्यायेऽसभावे ९आचारे १०उपमायां ११क्रतौ १२अहिंसायाम्। १३उपनिषदि मेदि०पु०न०।१४आत्मनि तस्य सर्वस्य स्वस्मिन् धारणात् १५जीवे देहधारणादेर्धारणात् १६षट्कलप्रस्तावे प्रथमगुरुकेऽन्यलघुचतुष्टयके द्वादशभेदे। १७भाग्याख्ये लग्नेन्दुभ्यां नवमस्थाने तद्भावानयनं द्वादशभावशब्दोक्तदिशा बोध्यम्। तत्र चिन्त्यपदार्थो जन्मभावे तद्भावस्थग्रहयोगादिकफलं जातकपद्धतावुक्तं यथा "विहाय भावान् सकलान् प्रयत्नाद्भाग्याभिध दैवविदा विचिन्त्यम्। भाग्यान्वितो ना यदि शीलविद्याः कुलं तदायुश्च भवेत् सुधन्यम्। लग्नाच्चन्द्रात् यद्भवेदभसंस्थं भाग्यस्थानं प्राज्ञनैः कीर्त्तितं तत्। चिन्त्यो वीर्याढ्यात्तयोस्तत्पतिः कः कस्मिन् भावे कीदृशः कारको वा। भाग्यालयं स्वामियुतेक्षितं चेत् स्वदेशतो भाग्यविवृद्धिदं तत्। अन्येन दृष्टं त्वथ वा युतं चेदन्यत्र देशे फलदानदक्षम्। भाग्यगे शुभखगा मिलिताः स्युराज्यदा न रिपुनीचगृहे चेत्। धर्मधान्यसुखवृद्धिकराश्च स्वायुषः स्थिरधनस्य च दातृ। नीचारिसंस्थाश्च न सौम्यदृष्टाः पापाश्च भाग्ये न शुभप्रदाः स्युः। क्रूरा अपि स्वे भवने शुभाः स्युर्विशेषतः सद्युवतीक्षितास्चेत्। पूर्णचन्द्रसहितं शुभदृष्टं चेत् स्यात् प्रधानपुरुषः पुरुषोऽसौ। खेचरेक्षणसमागमयुक्तं सद्गुरोस्तु युतितोऽतिविशेषात्। कोणस्थिताः सर्वनगस्य